

Atıf/Citation

Aliğaoğlu, A., Uğur, A., (2021), Kentlerde suç ve suça iten sebepler, suçla ilgili teorik çalışmalar. Doğu Coğrafya Dergisi 26(45), 37-54

KENTLERDE SUÇ VE SUÇA İTEN SEBEPLER, SUÇLA İLGİLİ TEORİK ÇALIŞMALAR

Crime, Causes of Crime in Cities, Theoretical Studies on Crime

Prof.Dr. Alpaslan ALIĞAOĞLU*

Doç.Dr. Abdullah UĞUR**

Öz

Güvenlik kentlerde sunulan altyapı hizmetlerinden biridir. Güvenlik geniş kapsamlı bir kavramdır. Güvenlik işlevleri, günümüzde kentlerin değişen doğası nedeniyle farklılaşmış, yeni güvenlik kavramları ortaya çıkmıştır. Geçmişte kentlerin ortaya çıkış nedenlerinden bir olan güvenlik, kentsel hak olmuş, vatandaşlık hakkı olarak kabul edilmiştir. Kentlerde çok sayıda insanın birlikte yaşaması sonucu ortaya çıkan anonimleşme, sosyal kontrolün zayıflamasına bağlı olarak suça neden olduğu gibi, suç korkusunu ve kaygısını artırmıştır. Böylece suçlar daha çok kentlerde yaşanır olmuştur. Bu çalışmanın konusu, kentsel güvenliktir. Makale suç, suç korkusu, suç ve suç korkusu teorilerini, güvenli kentleri ve kente karşı suçları kapsamaktadır. Suç ve suçluluğu açıklayan farklı yaklaşımlar vardır. Bunlar birbirini dışlamamakta bazen birlikte kullanılmaktadır. Makalede kentsel güvenlik kavramının hızla değişen doğası kaynak taraması yapılarak ele alınmakta, suç konusunda çalışılmamış ve yeni ortaya çıkan çalışma alanları ortaya koyulmaktadır. Literatür incelenirken bütünlük bakış açısı kullanılmıştır. Türkiye'de suç coğrafyası konusunda, çeşitlilik yoktur ve daha çok teorik arka plan olmadan, tek tek bazı şehirlerin incelenmesi yapılmış, ancak suç korkusu ve kente karşı suçlar konusu coğrafi açıdan değil, başka bilimler (sosyoloji, şehir planlaması, siyaset bilim, suç bilimi) tarafından çalışılmıştır. Bu konular coğrafyacılar için çalışılabilecek yeni alanlardır.

Anahtar kelimeler: Güvenlik işlevi, kentsel güvenlik, suç, suç korkusu, güvenli kent, kente karşı suç

Abstract

Security is one of the infrastructure services offered in cities. Security is a comprehensive concept. Security functions have differentiated today due to the changing nature of cities and new security concepts have emerged. Security, which was one of the reasons for the emergence of cities in the past, was an urban right and was accepted as a right to citizenship. Anonymization caused by the large numbers of people living together in the cities increased the fear and anxiety of security. Thus, crimes were mostly experienced in cities. The subject of this study is urban security. The article covers crime,

* Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, alpaslan38ster@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6198-3878

** Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, abdullahugur@pau.edu.tr, 0000-0001-8502-1297

Dergiye Geliş Tarihi: 08.02.2021

Yayına Kabul Tarihi: 06.06.2021

fear of crime, theories of crime and fear of crime, safe cities, crimes against the city. There are different approaches that explain crime and guilt. These are not mutually exclusive and are sometimes used together. In the article, the rapidly changing nature of the concept of urban security is addressed in terms of literature review, and untouched, new areas of work on crime are introduced. While literature review was being written, the topic perspective was chosen. Although some studies have been made on crime geography in Turkey, the fear of crime and crimes against the city are virgin subjects that can be studied in terms of geography.

Keywords: *Security function, urban security, crime, fear of crime, safe city, crime against city*

1- Giriş

Kentler çok işlevli, nüfusu çok olan, tarımsal işgücünün daha az önemli olduğu, farklı yaşam biçimlerine sahip, mahallelerden oluşan, merkezi yerleşmelerdir. Onlar birbirine bitişik kesimlerden oluşan karmaşık, yoğun ve fırsatların çok olduğu mekânlardır. Kentsel mekânlardan her biri, farklı işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevlerden biri de güvenlik hizmetleridir. Kentsel işlev, kentlerin ortaya çıkışı, gelişimi ve büyümesini mümkün kılan faaliyetlerdir (Beaujeu-Garnier ve Chabot, 1967). Onlar kent yerleşmelerinin varlık nedenidir. Bu çalışmada güvenlik fonksiyonunun hızla değişen doğası, alanyazımsal olarak incelenmekte, coğrafi açıdan yeni çalışma konuları ortaya konulmaktadır. Artan nüfuslarıyla birlikte kentler, güvenlik ihtiyacının zirve yaptığı yerleşmeler olmuştur. Bu durum daha çok hızla büyüyen kentlerde ortaya çıkan anonimlikle ilgilidir. Kentlerin ortaya çıkış sebeplerinden biri olan güvenlik fonksiyonu, anlam olarak zamanla değişmiş; bir olay, bir arazi kullanımı olmanın yanında vatandaşlık hakkı olarak da tanımlanmıştır. Bugün kentler, güvenlik, suç, suç korkusu, kente karşı suç gibi kavramlarla birlikte anılan yerleşmelerdir. Suç ve suç korkusu, küresel bir özellik kazanmış ve çeşitlenmiştir. Öyleki sosyal bilimci Ulrich Beck günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumu risk toplumu haline getirdiğini, risk toplumunu kısaca en iyi anlatan kelimenin korkuyorum" olduğunu ifade etmiştir (Beck, 2014). "Yine Dünya Ticaret Merkezi'nin yıkıldığı günün ertesinde Los Angeles Times yazarlarından biri şöyle yazıyordu: Bundan sonra bizi bekleyen büyük olay teknolojik ya da tıbbi bir buluş değil, ancak korku olabilir" (Furedi, 2017: 8).

Kentler nüfusu çok ve türdeş olmayan merkezi yerleşmelerdir. Onlar işlevsel olarak ele alındığında sözde güvenli yerleşmelerdir. Daha doğrusu "güvenli olmayan kent, kent değildir. Kente kent diyebilmek için güvenli olması gerekir" (Geray, 2007: 50). Ancak suç olayları daha çok kentlerde yaşanmakta, buna bağlı olarak suç korkusu da ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz kentler sadece suç işlenen mekânlar değildir. Kentlere karşı da suç işlenmektedir.

Bir yerleşmenin kent sayılabilmesi, diğer şartlar yanında (idari kimlik, nüfus miktarı, merkezi yer olma gibi) onun çok işlevli olmasıyla mümkündür. Bu işlevlerden biri olan güvenliğin önemi her zaman kendini göstermekte ve kentsel işlevlerin yerine getirilmesi ancak uygun güvenlik şartlarında mümkün olmaktadır. Coğrafya alanında, özellikle kent coğrafyası yazınında kentsel işlevlerin değişen doğası hakkında tek çalışma makale düzeyinde hazırlanmış olan Karaboran' a (1989) aittir. Ancak bu çalışmada kentsel işlevler ve zamanla onların değişen doğası açıklanırken güvenlik işlevinden söz edilmemektedir. Bu çalışma kentsel işlevlerin tek tek ele alınması konusunda başlangıç teşkil edecektir. Kuşkusuz Türkiye'de coğrafyacılar suç coğrafyası çalışmaları yapmıştır (Karakaş, 2004, 2006; Aliağaoğlu ve Alaeddinoğlu 2005; Aliağaoğlu, 2007; Günel ve Şahinalp, 2009; Sargın ve Temurçin, 2009; Uzun ve Aliağaoğlu, 2009; Gürbüz vd. 2013; Uğur, 2013; Çıldam, 2019; Atış ve Ünsal, 2020). Ancak genel olarak bakıldığında makale düzeyinde suç coğrafyası çalışmalarında, yüksek lisans ve doktora tezi (Uğur, 2003; Aliağaoğlu, 2004) düzeyinde yapılan kent coğrafyası çalışmalarında güvenlik işlevi ele alınırken teorik arka plan olmadan değerlendirme yapılmakta ve güvenlik ile ilgili güncel konular bilinmemektedir.

Bu çalışmada güncel güvenlik konularının önemine vurgu yapılmakta ve bu konuda farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsam olarak, güvenlik, suç teorileri, kent güvenliği, güvenli kent, suç korkusu, suç korkusu teorileri ve kente karşı suç konularını ele almaktadır. Suç çalışmaları çok farklı alanlarda yapılmaktadır. Suçun zamansal ve mekansal dağılışı (Yuk ve Egan, 1972; Harries, 1973; Ackerman, 1998; Craglia vd. 2000; Evans, 2001; Ceccato, 2005; Grubestic ve Mack, 2008; Ellen ve O'Regan, 2009; Feng, 2016), aile içi şiddetin coğrafyası (Warrington, 2001), suçun feminist bakış açısıyla ele alınması (Holsinger, 2000), suçun haritalanması (Rich, 1995; Griffin, 2001; Karakaş vd., 2003; Karakaş, 2005a; Karakaş, 2005b; Wilson, 2007)), suç cinsiyet ilişkileri (Steffensmeier ve Allan, 1996), suç etnik yapı arasındaki ilişki (Hipp, 2011), suçtan korunma (Anderson ve Felson, 2010) kişisel kimlik bilgilerinin çalınması (Lane ve Sui, 2010) ve suç ve medya (Smith, 1984); suç ve erişim (Wang ve Minor, 2002) bunların bazılarıdır. Bu konular Batılı yazında sıkça yer almaktadır. Ancak bunlar bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Yine kent, kentsel işlev konularına yer verilmemektedir.

Çalışma giriş bölümü dışında beş başlık altında ele alınmaktadır. Yöntem kısmında çalışmanın yöntemi verilmektedir. Çalışma alanyazımsal olarak bütünlük yaklaşımıyla ele alınmaktadır. Kentsel güvenlik ikinci alt başlıktır. Bu bölümde, güvenlik, suç, suç teorileri ve güvenlik hakkı kavramları açıklanmaktadır. Suç teorileri açıklanırken suçun tek nedene indirgenemeyen yapısı dikkate alınmakta ve dolayısıyla daha çok mekânı ön plana çıkaran çevresel veya ekolojik bakış açısı getiren teorilere yer verilmekte; suçun sosyolojik ve psikolojik boyutu, kent, kentsel işlev gibi konular işlenmemektedir. Güvenli kentler başlığı ile kavram olarak güvenli kent ve bu konudaki teoriler verilmektedir. Suç korkusu başka bir bölümde ele alınmaktadır. Bu bölümde suç korkusu kavramı ve suç korkusunu açıklayan teoriler anlatılmaktadır. Kente karşı suçlar da kentsel suç olarak kabul

edilmektedir. Kente karşı suçun anlamı ve nedenleri bu başlık altında ele alınmaktadır. Makale sonuç bölümüyle tamamlanmaktadır.

2- Yöntem

Araştırmada konuyla ilgili yayımlanmış çalışmaların; gözden geçirme, değerlendirme ve sentezleme yöntemi olan literatür taraması kullanılmıştır (Demirci, 2014). Literatür taraması bilimsel bir çalışmanın parçası olduğu kadar aynı zamanda bir yöntemdir. Bu yöntem araştırma probleminde bağlı olarak erişime açık tüm yayınlara ulaşıp bu kaynakların problemle ilişkisine göre araştırma içindeki yerini alır (Balcı, 2016). Bunun için kaynaklarda yer alan bilgiler, problemin çözümüne yönelik olarak yeniden değerlendirilir, seçilir ve araştırmacı tarafından yorumlanır (Balcı, 2016). Bilimsel araştırmalarda incelenen konunun özgünlüğünü, geçmişini ve önemini ortaya koymak için bu yöntem kullanılır (Demirci, 2014; Köroğlu, 2015). Literatür taraması yöntemini açıklayan çalışmalar olduğu gibi bu yöntemi uygulayanlar da vardır (Topal Demiroğlu, 2014; Uzun ve Özkan, 2019; Ünlü, 2020).

Alan yazın yapılırken farklı bakış açıları kullanılmaktadır. Bu bakış açıları bilimlerin doğasına göre farklılaşmaktadır. Örnek olarak psikolojide anlatı (narrative) yaklaşımı kullanırken, ilaç bilimi sistemetik ve meta analiz bakış açısını kullanmaktadır. Ancak alan yazınsal yaklaşımlardan üç tanesi ön plana çıkmaktadır. Sentez yaklaşımı, yarı sentez veya yarı yapılandırılmış yaklaşım ve bütünlük yaklaşım yaygın olarak kullanılan yaklaşımlardır. Bu çalışmada bütünlük, eleştirel yaklaşım kullanılmaktadır. Bütünlük veya eleştirel yaklaşımda, değerlendirme, eleştiri ve sentezleme yapılır. Amaç yeni teorik çerçeveler ve bakış açıları elde etmektir. Bu yaklaşımda ya olgun bir konu çalışılır ya da yeni ortaya çıkan bir konu ele alınır (Snyder, 2019).

Çalışmada literatür incelenirken bilim alanlarıyla ilgili bir sınırlama yapılmamıştır. Konuyu ele alan bütün bilimlerden yararlanılmıştır. Çünkü "coğrafi söylem coğrafyanın kendisinden daha büyüktür. Bu duruma bağlı olarak sosyal bilimlerde literatüründe mekânsal vurgu artmaktadır" (Kaygalak, 2019: 78). Yine konu incelenirken yabancı ve yerli yazından istifade edilmiş, bu konuda ayırım yapılmamıştır. Çalışma herhangi bir dönemle de sınırlı tutulmamıştır. Başka bir şekilde ifade edilirse eldeki eser zamansal (veya kronolojik) değil, tematik olarak konuyu değerlendirmektedir.

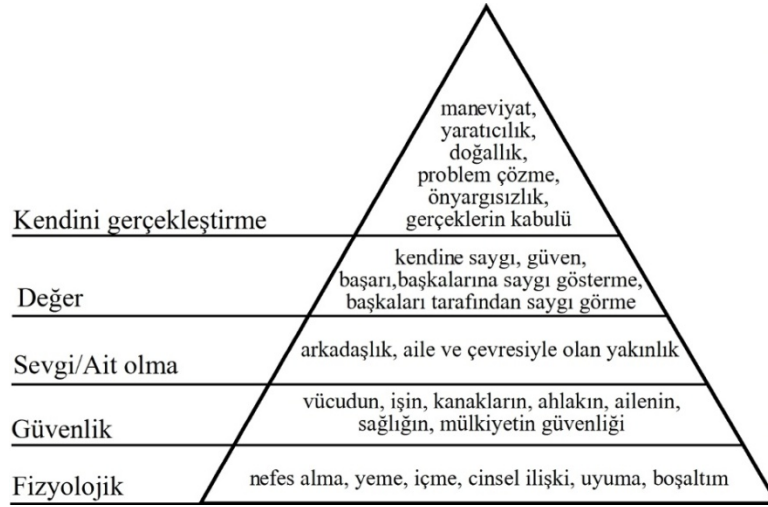
3- Kentsel Güvenlik

Her canlı kendi güvenliğini sağlamak amacıyla bir silaha ve donanıma sahiptir. Canlılar arasında insan dünyaya savunmasız ve silahsız gelir. Ancak toplu halde yaşam, insanlar arasında güvenliğin sağlanmasına vesile olur (Şeker ve Derdiman, 2010). Bu durum tarihi süreçte kentlerin kuruluş nedeni de olmuştur. Günümüzde askeri faaliyetler önemli bir arazi kullanışı olduğu gibi, kentleşmeyi yani kentsel nüfusun artışını da sağlamaktadır. Güvenlik, "Toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet" (Türk Dil Kurumu, 2011: 1013) olarak tanımlanmaktadır. Aynı sözlükte emniyet şu şekilde tanımlanmaktadır: "güvenlik, inanma, güven, itimat, güvenlik işlerinin yürütüldüğü yer ve bir araçta güven sağlayıcı parça" (TDK, 2011: 795). Güvenlik, emniyet kavramından daha geniş kapsamlıdır ve kavramsal olarak farklı şeyleri ifade etmektedir. "Bireyin, grubun kendini sakınmasından, devletin ve ülkenin korunmasına, kazaların önlenmesine kadar geniş bir alanı kapsamaktadır" (Kaypak, 2012: 2). Güvenlik tehditle birlikte var olan kavramdır. Kişi kendini tehdit altında hissetmeden güvenliğe ihtiyaç duymaz. Alan açısından bireysel, toplumsal, ülke çapında ve küresel boyutta ortaya çıkan güvenliğin, iş güvenliği, sosyal güvenlik, milli güvenlik, kamu güvenliği, çevre güvenliği ve uluslararası güvenlik gibi türleri de vardır. Bilgi, korku, inanç ve güç güvenliğin başlıca elemanlarıdır (Kaypak, 2016). Kuşkusuz suçlar kırsal alanlara göre kentlerde farklılaşmaktadır (İçli, 1992). Bu konuda başka bir kavram da kent güvenliğidir.

Kent güvenliği farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Gökulu'ya göre (2010: 211), "kent güvenliği her şeyden önce kent ile kırsaldan farklı bir güvenlik algısını ve buna yönelik güvenlik hizmetlerini tanımlamaktadır". "Kent güvenliğini, hem kentlerde işlenen suçların hem de kente ve kentliye karşı işlenen suçların önlenmesi ve ortadan kaldırılması olarak algılamak doğru bir yaklaşımdır" (Kara, 2008: 22). Bu anlamda bilinen suçlara ek olarak, gecekonduların inşası, kaçakçılık, kaçak yapı üretimi, çevrenin kirletilmesi, sağlıksız ve pahalı mal satımı, kamuya ait alanların izinsiz kullanımı başlıca kentsel güvenlik suçlarıdır. Kentsel altyapı eksikliği de kentsel güvenliği olumsuz etkilemektedir.

Güvenlik insanın temel ihtiyaçlarından biridir ve vatandaşlık hakkıdır. Maslow 1943 yılında insan ihtiyaçlarının neler olduğu ve ihtiyaçların öncelik sırasını ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisi ile açıklar. Buna göre, ihtiyaçlar, fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, sosyal ihtiyaçlar, değer ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı olarak beş basamaktan oluşur. Güvenlik ihtiyacı görüldüğü gibi ikinci sırada gelmektedir. Güvenlik ihtiyacı, kendini güven ve emniyet içinde tehlikeden uzak hissetme, korunma ve barınma, korku ve kaygıdan

uzak durma ve bunun için de kural ve yasalara olan ihtiyaçtan ortaya çıkmaktadır (Çelik 2018).

Şekil 1: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi (Çelik, 2018)

Haklar, yasal güvenceye kavuşturulmuş insan çıkarları olarak nitelenmektedir. Kentli hakları, haklar bütünüdür (Keleş 2015). Tekeli (2011) kentli haklarını diğer bazı haklar gibi (çevre hakları, barış ortamında yaşama hakkı) dayanışma hakkı olarak kabul etmektedir. Bu konuda bilimsel katkı Kent Hakkı adlı eseriyle Lefebvre'ye aittir. Kentte yaşayan halkın sadece kente yönelik değil, kent içinde de hakları vardır. Kent Hakkı kentsel mekanın kontrolünü devletten kenttaşlara ve kentli özel sermayeye aktararak, kenti siyasi gücün kontrolünden çıkarmak anlamına gelmektedir (aktaran Önkal ve Sümer, 2014). Kentli haklardan birisi de kentli güvenlik haklarıdır. Konunun geçmişi 1871 tarihinde yaşanan Paris Komünü'ne kadar gitmektedir. Avrupa Kentsel Şartı 1992 yılında Avrupa Konseyi'nin ilgili organlarıca kabul edilmiştir. Kent hakkı için Dünya Şartı 2005 yılında Barselona'da yayınlanmıştır. Bunlar Avrupa Kentsel Haklar Şartı'nda yer alan haklarla aynı özelliklere sahiptir. Kentsel Haklar Şartı yaşanan gelişmelere bağlı olarak 2008 yılında "Yeni Bir Kentlilik için Manifesto" adıyla yeniden yayımlanmıştır. Avrupa Kentsel şartında diğer hakların yanında ilk önce güvenlik hakkından söz edilmektedir. Avrupa Kentli Hakları Bildirge'sinde Kentli Güvenlik Hakları konusunda 8 ilkeden söz edilmektedir. Bunlar aşağıdaki gibidir (Akkoyunlu Ertan, 2008; Kaya, 2008; Güler, 2011; Keleş, 2015):

- 1-Güvenlik ve suç önleme politikası alınacak önlemlere, yasal yaptırımlara ve ortak desteğe dayandırılmalıdır.
- 2-Yerel güvenlik politikası güncel ve kapsamlı istatistiki bilgilere dayandırılmalıdır.
- 3-Suçun önlenmesi toplumun tüm üyelerini ilgilendirmelidir.
- 4-Etkili bir kent güvenliği için emniyet teşkilatı ve yerel halkın yardımlaşması gerekmektedir.
- 5-Uyuşturucu karşıtı yerel politika oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.
- 6-Suçun tekrarını önleyici programlar ve hapis cezaları yerine alternatif çözümler üretilmelidir.
- 7-Yerel güvenlik politikasının temel unsuru mağdurların kollanması olmalıdır.
- 8-Suçun önlenmesine öncelik verilmesi, bunun için mali kaynakların oluşturulması lazımdır.

Güvenlik işlevi farklı şekillerde yerine getirilmektedir. Bunlardan biri önleyici kolluk hizmetlerinin kentsel alanda kullanımıdır. "Kolluk (zabıta ya da polis) eskiden beri toplumda düzeni sağlamak ve korumak için devletin sahip olduğu gücü ifade eder. Sözcük olarak kolluk, hem bir idari etkinliği hem de bu etkinliği yürüten görevlileri anlatır" (Akgüner, 2003: 195). Başka bir anlatımla kolluk suç ve suçluyu kollama görevi yapan kurum ve kişilere denilmektedir. Kolluk devletin eli kolu anlamına gelmektedir. Türkiye'de kolluk hizmetleri coğrafi yapı ve hizmet esasına göre yapılandırılmış, çoklu kolluk yapısına sahiptir. Belediye teşkilatı bulunan yerlerde emniyet teşkilatı bu hizmeti yerine getirmektedir. Kırsal alanlarda kasaba ve köylerde güvenliği jandarma teşkilatı sağlamaktadır (Çalı, 2012). Her iki hizmet, genel kolluk tanımı içinde yer almaktadır. Gümrük, orman, belediye zabıtası ve köy korucuları özel kolluk görevlerini yerine getirmektedirler. Günümüzde bütün bunların yanında özel güvenlik hizmetleri de verilmektedir. Emniyet teşkilatının temel amacı suç ve suçlularla mücadele etmektir.

"Suç anlam bakımından zengindir. Toplumdan topluma değişen anlamı vardır. Bu anlam ülkeler içinde ve ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Basit bir şekilde ifade edilirse, suç, mağdur ve suçlunun dahil

olduğu hukukun ihlalidir" (Harries, 1974: 2). Suç, toplumsal düzeni bozan davranışlar olarak veya geniş manada "ceza tehdidi altında kanunun yapılmasını yasakladığı müspet veya menfi bir hareket" (Soyaslan, 1996: 10) olarak tanımlanmaktadır. Suç evrensel ve göreceli bir kavramdır. "Her toplumun kendi değerleri vardır, dolayısıyla suçun ne olduğunu toplumsal değerler sistemi belirler" (Gümüş, 2004: 98). Değişen zamana ve mekâna göre suçlar da değişmektedir. Suçsuz toplum hayalidir (Dönmezer, 1994). Bugün suçlar artık gündelik hayatın bir parçası olmuştur. Bu durumun farklı nedenleri vardır. Kentler çeşitli nedenlerle suç olayında çekim gücü oluşturmaktadır. Başka bir anlatımla kentlerde suç oranı daha az kentleşmiş alanlara göre oldukça yüksektir. Bu yönüyle kentler krimojenik alanlardır. Çok sayıda insanın yaşama alanı olan kentler, girilen herhangi bir suç olayında, örneğin teröristlerin bombalama olayında, daha çok etkilenecektir. Yine Batılı kapitalist dünyanın sembolü daha çok büyük kentlerde bulunmaktadır (Brennan-Galvin, 2002: 125). Kentler büyük ölçüde göç almakta, kalabalıklaşmakta buna bağlı olarak sosyal yapıları değişmekte, anonim ilişkiler örnek olarak kayıtsızlık ortaya çıkmaktadır. Kentlerde kolay kaçma ve saklanabilme imkânı mevcut olduğu gibi, kişiyi tahrik eden birçok şey vardır; her taraf yiyecek, içecek değerli eşya doludur. Buna karşılık birçok insanın bunları satın alacak gücü yoktur (Soyaslan, 1996: 102). Çok sayıda ticari kuruluşun varlığı, erişilebilirlik, işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımındaki eşitsizlik, aile değerlerinin, işlevlerinin, akrabalık bağlarının kaybolması, yaşam tarzı farklılıkları, demografik çeşitlilik ve zayıf devlet ve yönetim anlayışı insanları suça iten başka nedenler olarak ortaya çıkmaktadır (Ayhan ve Çubukçu, 2007; Jalil ve Iqbal, 2010; Gökulu, 2010; Kaypak, 2016; Sijuwade, 2014).

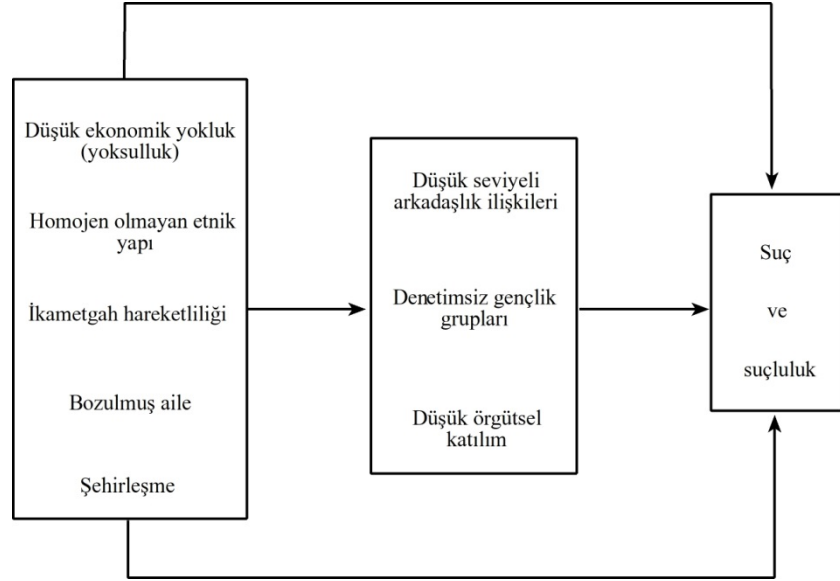
Kentler çeşitli özellikleri ile suçu teşvik ederken kendileri de suçtan olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu etki şehrsel ölçekten mahalle ve konut ölçeğine kadar farklı ölçeklerde yaşanmaktadır. Suçlar şehirlerin fiziki görünümünü değiştirmekte (Brennan ve Galvin, 2002), nüfusu azaltmakta (Cullen ve Levitt, 1999), şehrsel çöküşe neden olmakta (Katzman, 1980), konut fiyatları da suçlardan olumsuz yönde etkilenmektedir. Ceccato ve Wilhelmson'a göre (2011), İsveç'in Başkenti Stockholm'de apartman fiyatlarında suça bağlı olarak düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş merkezi alanlarda az, şehrin kenar kısımlarında ise çoktur.

Suçlu davranışının açıklamasını yapan çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bunlardan biri de çeşitli şekilleri olan ekolojik teorilerdir. Ekolojik teorilerde yapılan temel vurgu suçun yaşandığı mekânın çeşitli özellikleri bilinmeden, suç nedenini açıklamanın kolay olmadığıdır (Herbert, 1976; Herbert ve Hyde, 1985; Aliğaoğlu, 2007; Uğur ve Aliğaoğlu, 2019).

Suç coğrafyasında ve suç çalışmalarında konuya mekânsal bakış açısı getiren iki hâkim teori vardır. Bunlar sosyal çözülme ve rutin faaliyet teorisi (Andresen, 2005: 2). Sosyal çözülme teorisi, bir bölgede yaşayan insanların birlik, bereberlik ve sosyal dayanışma ruhu oluşturarak ortak yararlar belirleyememesi ve yaşam alanında suçu önlemeye karşı tavır koyamaması (Cicerali ve Cicerali, 2018) veya herhangi bir mekânda, mahalle gibi, toplumun sosyal ortak amaç edinmesi/edinmemesi üzerine kuruludur. Olağan faaliyet teorisi ise bir alanda insanların gündelik faaliyetleri ile şekillenen imkânlara vurgu yapmaktadır (Cohen ve Folsen 1979; Aliğaoğlu, 2007; Uğur ve Aliğaoğlu, 2019).

Suç çalışmalarına mekânsal bakış açısı getiren teorilerden birisi de Rutin (Olağan) Faaliyet Teorisi'dir (Routin Activity Theory). Teori, Cohen ve Felson (1979) tarafından ortaya konulmuştur. Rutin Faaliyet Teorisi suç, gündelik yaşamın işlevi olarak görmektedir. Dolayısıyla suç günlük faaliyetlerin yan ürünüdür. Günlük faaliyetler üç farklı alanda yerine getirilmektedir. Bunlar evde, çalışma nedeniyle iş yerinde ve diğer nedenlerle evden uzakta yapılmaktadır. Ancak bunlardan son ikisi teorinin olmazsa olmazıdır. Bu faaliyetler, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan tekrarlanan ve yaygın olan faaliyetlerdir. Gündelik hayat içinde formal iş zamanları yanında yiyecek ve içeceğin sağlanması, barınma ve diğer ihtiyaçları ile boş zaman, sosyal etkileşim, öğrenme ve çocuk bakımı ihtiyaçları da vardır (Cohen ve Folsen, 1979; Aliğaoğlu, 2007; Groff, 2007; Miro, 2014; Uğur ve Aliğaoğlu 2019).

Sosyal çözülme teorisi Cifford R. Shaw ve Henry D. McKay tarafından ortaya konulmuştur. Bu yazarlar ve onları takip edenler, suçun meydana geldiği alanın özellikleri ile suç oranlarını, yani suç ile çevre arasındaki karşılıklı ilişkileri ortaya koymaya çalışmışlardır. Suça mekânsal bakış açısını kazandıran Shaw ve McKay'ın yukarıda ifade edilen çalışmaları ile sosyal çözülme teorisi ortaya çıkmıştır. Bu teoriye göre, suç çevrenin değişimi ile ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonudur. İnsan davranışları en iyi şekilde bulunduğu yerde yani mekânda incelenebilir (Beşe, 2006). Teoride sosyo-ekonomik yokluk (yoksulluk), nüfusun hareketliliği ve etnik-ulusal çeşitliliği, bozulmuş aile, işsizlik ve kentleşme sosyal çözülmenin nedenleri olarak görülmektedir (Lowman, 1986; Sampson ve Groves, 1989; Peterson ve Krivo, 1996; Cahill, 2004; Aliğaoğlu, 2007; Bruinsma, 2007; Umar, 2017; Ward, 2018; Uğur ve Aliğaoğlu, 2019) (Şekil 2).

Şekil 2: Sosyal Çözülme Teorisi (Sampson ve Groves, 1989: 789'dan Türkçeye çevrilerek)

Bu teoride mekânsal özellikler suçun açıklanmasında önemli bir konuma sahiptir. Teoriye göre yasal olmayan faaliyetler yasal olan faaliyetlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla herhangi bir toplumda yasal faaliyetlerin mekânsal ve zamansal yapısı, yasal olmayan eylemlerin yerini, tipini ve sayısını belirlemektedir. Gündelik faaliyetlere bağlı olarak insanlar güvendikleri insanlardan ve değer verdikleri mallardan uzak kalmakta; dolayısıyla evden veya iş yerinden hırsızlık suçları kolaylaşmaktadır. Yine gündelik yaşam, günün değişik zamanlarında (gece veya gündüz) suç ve suçluyu, suçun oluşmasını veya oluşmamasını farklı şekillerde etkileyen faaliyetleri, araç-gereç veya silâhlar ile bir araya getirmektedir (Cohen ve Felson, 1979; Aliğaoğlu, 2007; Uğur ve Aliğaoğlu, 2019).

Kentsel alanlarda arazi kullanım kalıbının Rutin Faaliyet Teorisi'nde önemli bir yeri vardır. Çünkü arazi kullanımı beşeri faaliyetlerin çeşidini belirlemektedir. Örnek olarak ticaret mekânlarındaki suç tipleriyle, eğlence fonksiyonunun geliştiği alanlar ve oturma alanlarındaki suç tipleri arasında farklılık vardır. Bu mekânlarda, iş yerinden hırsızlık, kişiye karşı işlenen suçlar ve evden hırsızlık önemli suç eylemlerinden bazılarıdır (Cahill 2004, Aliğaoğlu 2007, Kinney vd., 2008, Spion-Dutkowska ve Leitner, 2017; Uğur ve Aliğaoğlu 2019). Zhang'a göre (2016), Austin'de (Teksas-ABD), nüfus miktarındaki artış ve plansız kentleşme otobüs duraklarında suçluluğun artışı teşvik etmiştir. Ancak yolculukta otobüs kullanma ve bu durum arasında doğrusal bir ilişki yoktur. Ceccato ve Uittenbogaard (2014), İsveç'in başkenti Stockholm' de metrolarda suçun zamansal ve mekansal özelliklerini ele almışlardır. Kentsel arazi kullanımından biri de boş alanlardır. Boş alanların toplumsal yeniden kullanımı ve yeşil alan haline getirilmesi (Youngstown-ABD) suç oranlarının düşüşüne neden olmaktadır (Kondo vd., 2016). Suçun ticari işyeri seçiminde (Levi, 2001) veya arazi kullanımında değişime neden olma etkisi de vardır. Sanayi alanlarının başka alanlara göç etmesi suç oranının yüksekliğine ve suç korkusuna bağlı olumsuzluklar ile ilgilidir (Sharpe, 2000).

4- Güvenli Kentler

Suç, kolluk hizmetleriyle önlenemediği gibi güvenli kent yaklaşımı ile de önlenmektedir. Güvenli kent suçun az olduğu kent demek değildir. Güvenli kent, yerleşiklerin kendilerini kentin herhangi bir noktasında, günün herhangi bir saatinde güvende hissettikleri kenttir (Gündüzöz, 2016). Güvenli kenti oluşturmaya yönelik tüm çabalar Güvenli Kent Kavramı ya da yaklaşımı olarak tanımlanabilir. Daha kapsamlı bir tanım ise şöyledir; Güvenli Kent Yaklaşımı, güvenli kenti oluşturabilmeye yönelik kent planlaması, bina tasarımları, trafik düzeni, kent bilgi ve güvenlik sistemleri, suçla ilişkin sosyolojik, ekonomik, politik boyutlar da dahil kentin tasarım ve gelişimine yön veren güvenlik kaygılarını ve kamu düzenini göz önünde tutan, suçların önlenmesi için ideal sosyal ve fiziki koşulları sağlamaya çalışan, suç işlendikten sonra da suçluların yakalanmasını kolaylaştıran kentle ilgili aktivitelerinin tümüdür (Gündüzöz, 2016). Özetle fiziki çevredeki fırsatlar suçta neden olmaktadır (Düzgün 2007). Yukarıda ifade edilen Rutin Faaliyet Teorisi'nin yanında Savunabilir Mekân, Kırık Camlar, Rasyonel Tercih ve Suç Deseni Teorileri güvenli kent yaklaşımında kullanılan başlıca teorilerdir. Bu teoriler kent planı yaklaşım olarak da ifade edilmekte (Düzgün, 2007) ve kentsel tasarımda kent güvenliği öne alınmaktadır. Bu konuda esas olan suçun işlendikten sonra cezalandırılması değil, suçun işlenmesine fırsat verilmemesidir (Koca ve Çolpan Erkan, 2018)

Suçu açıklamaya çalışan başka bir teori, “İnşa Edilmiş Çevre” (Built Environment) teorisidir. İnşa edilmiş çevrenin, yani mimarî ve çevresel tasarımın hedefin çekiciliğini azaltmak, koruma şartlarını güçlendirmek gibi bir işlevi vardır (Cohen ve Felson 1979: 592, Roncek, 1981).

Savunulabilir Mekân Teorisi, inşa edilmiş çevrenin suç ve suça maruz kalma üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Teori, Oscar Newman tarafından 1972 yılında geliştirilmiştir. Teoriye göre, kentsel Amerika'da (ABD) değişen fiziksel çevre, suçlunun suç eylemini yerine getirmesine yardımcı olmaktadır. Savunulabilir mekân, oturma alanı çevreleri için ortaya konulan bir teoridir. Teori mimari tasarım yoluyla sosyal yapıyı güçlü kılmak hedefini esas almaktadır. Savunulabilir mekân teorisine göre, fiziksel tasarımın dört elemanı, ayrı ayrı veya hep birlikte güvenli çevrelerin oluşumunda etkili olmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

1. Mekânın yerel olarak tanımlanması gerekmektedir. Böylece mahalle sakinleri arasında aidiyet duygusu güçlenecektir.

2. Apartman pencerelerinin konumu, içten ve dıştan gözetlemeyi kolaylaştıracak şekilde seçilmelidir.

3. Bina şekillerinin tasarım yoluyla değişimi, yabancıların gözüyle yerleşenler arasında sosyal kontrolün güçlü olduğunu gösterecektir.

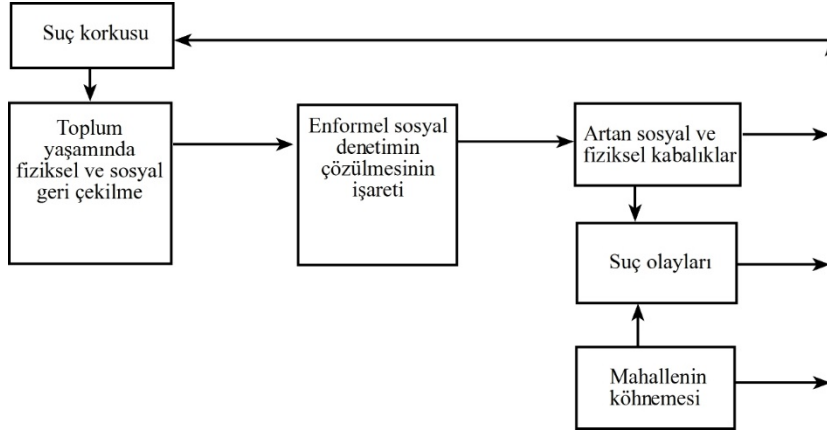
4. Oturma alanları için sürekli tehlikeli olmayan benzer fonksiyonlu kentsel alanlar seçmek savunma mekanizmasının güçlenmesine neden olur (Newman, 1972; Aliağaoğlu, 2007; Uğur ve Aliağaoğlu, 2019).

Konu, yukarıda sıralanan maddelerin açıklanması ile daha kolay anlaşılacaktır: Newman'a göre, çok katlı oturma alanlarında kişilerin kontrol kapasitesi azalmaktadır. Yazar bu gibi ortamlarda suç ve suçluların sayısının artmasını engelleyecek tasarımlara dikkat çekmektedir. Bu yaklaşımı geleneksel ekolojik ve yeni ekolojik kuramlar arasında geçişi oluşturan kuramlardan saymak mümkündür (aktaran Erdoğan ve Düzgün, 2003).

Savunulabilir Mekân (defensible space) Teorisi'ne göre gözleme imkânı yüksek ve kaçış güçlüğü olan mekânlar potansiyel suçlular için cazip olmayan alanlardır. "Bir alanın savunulabilir olması için insanlar başkaları tarafından izlenebilmeli veya başkalarını da sürekli izleyebilmelidir" (Cicerali ve Cicerali 2018: 104). Savunulabilir mekân inşaatı mahalle seviyesinden başlamaktadır. Çitler veya sık ağaçlar önemli fiziksel engellerdir. Yine komşuluk gözetleme yerleri, cadde üzerinde bulunan posta kutuları ve verandalar aynı şekilde gözetim imkânını artırmaktadırlar. Teori sosyal yönünün eksik oluşu nedeniyle eleştirilmektedir. Eleştirilere göre yerleşme sakinleri arasında sosyal birlik duygusunun kuvvetli olduğu alanlarda teori daha kolay uygulanabilmektedir (Newman, 1972; Aliağaoğlu, 2007; Uğur ve Aliağaoğlu, 2019) .

İnşa edilmiş çevrenin suç üzerindeki etkisini açıklayan bir başka teori ise Kırık Camlar veya Pencereler (Broken Window) Teorisi'dir. James Q. Wilson ve George Kelling tarafından 1982 yılında geliştirilmiştir. Teoriye göre, suçun oluşumunda düzensizlik (sahipsizlik, kontrolsüzlük) ön plandadır. Kentsel ortamda büyük suçların oluşumunu engellemek için düzenin sağlanması ve sürdürülmesi gereklidir. Bireylerin yakın çevrelerindeki fiziksel ve sosyal düzensizlikler suçu ve suç korkusunu etkilemektedir. Kumar, sarhoşların sokakta gezinmesi, rahatsız edici sesler, terk edilmiş binalar, çöpler, başıboş araziler yakın çevreki fiziki düzensizlikleri olarak ifade edilmektedir. Evsiz insanlar, dilenciler, başıboş gençler sosyal düzensizliklerdir. Düzensizlikler alanda kontrolün yokluğunu anlatmakta ve bölgenin tehlikeli olma bakımından algısını güçlendirmektedir. Başka bir anlatımla, kırık cam benzetmesi düzensizliklere gösterilen hoşgörüyü ifade etmektedir. Eğer kırık pencere tamir edilmezse, diğer pencereler de yakın zamanda kırılacaktır. Çünkü toplum ilk kırılmış pencereyi boş vermişliğin bir işareti olarak görmektedir (Yuen, 2004; Doran ve Lees, 2005, Beşe, 2006; Aliağaoğlu, 2007; Özaşçılar, 2015; Uğur ve Aliağaoğlu, 2019). Küçük suçlara müdahale edilmezse bunlar daha büyük suçlara neden olacaktır. Başka bir anlatımla suça, az şeyden çok şey çıkar düşüncesiyle bakılmaktadır. Dolayısıyla suç önlemenin yolu sıfır tolerans olarak değerlendirilmektedir (Beşe, 2006; Doğan ve Sevinç, 2011; Aytaç vd. 2015, Bilen ve Büyüklü, 2018) (Şekil 3).

Rasyonel Tercih Teorisi (Akıllı Seçim Teorisi), Ronald Clarke ve Derek Cornish tarafından ortaya konulmuştur. Suç eylemi mantık ve akıl yürütme sonucu işlenmektedir. Suça suçlunun gözünden bakılmakta ve suçlunun suç mekânını nasıl anladığı ve bu mekânada ne tür fırsatlar gördüğü üzerinde durulmaktadır. Potansiyel suçlu, eyleminden önce çevresel değerlendirme yapmaktadır. Faydanın zarardan fazla olması durumunda suç işlenmektedir. Teori, suçun önlenmesi için gerekli çözüm önerilerini üç başlıkta ele almaktadır. Bunlar; riskin artırılması, ödüllerin azaltılması ve hedefe yönelik çabayı artırıp suç eylemini zorlaştırmaktır (Gündüz 2007, Cicerali ve Cicerali, 2018; Koca ve Çolpan Erkan, 2018).

Şekil 3: Kırık Pencere Döngüsü (Bilen ve Büyüklü, 2018: 166)

Suç Deseni Teorisi, mekânda ve zamanda hareket halindeki insanların ve eşyaların suça nasıl dahil olduklarını incelemektedir. Suç, genellikle suçluların ve hedefin aktif oldukları mekânların kesişim noktalarında meydana gelmektedir. Suçlar, suçlu ve mağdurun tanıdık olduğu yerlerde işlenmektedir. Alışveriş merkezleri, ticari şeritler, pazarlar, hastane ve okul önleri suç işleme ya da suça maruz kalma potansiyeli yüksek alanlardır. Suç Deseni Kuramı, suçun açıklanmasında Rasyonel Tercih Teorisi, Rutin Aktiviteler Teorisi ve çevresel faktörleri birlikte dikkate alan melez bir teoridir (Koca ve Çolpan Erkan 2018).

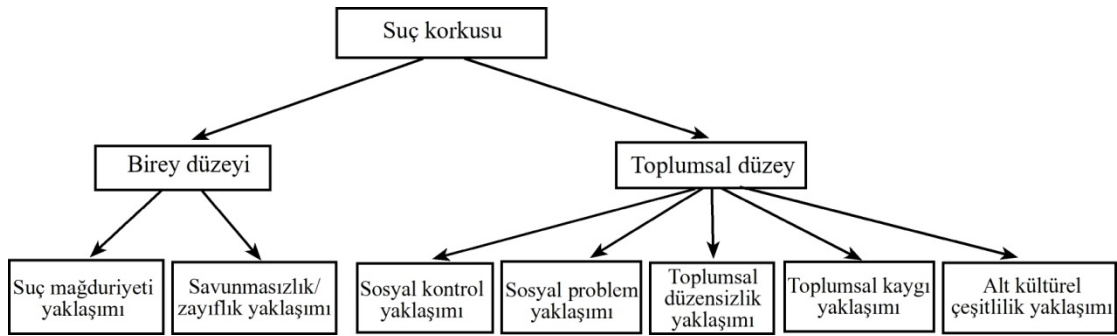
5- Suç Korkusu

"Kentsel güvenlik aynı zamanda kentsel mekânın deneyimlenmesi sonucu oluşan duygu ve algıdır. Bu algı, güvenlik duygusunu ve suç algısını etkilemektedir" (Çelik, 2018: 65). Bu yönüyle suç ve suç korkusu önemli bir çalışma alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Korku, kendi başına evrensel ve insani bir durumdur. Suç korkusu, korkunun kaygı olma durumunu aşmasıdır (Yavuz, 2019). "Korku, beklenmedik ve öngörülmeyen bir durumla karşılaşan insanın, zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizma"(Furedi, 2017: 8) olarak tanımlanmaktadır. Mağdur olma korkusu olarak tanımlanabilecek olan suç korkusu bireysel ve kentsel yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Başka bir ifadeyle suç korkusu "Bireyin toplumda gerçekleşen suçların mağduru olacağı konusunda korku hissetmesi anlamına gelen mekânsal algı ve deneyimlerin karmaşık bir bilşendir" (Erkan ve Sevin 2018: 316) şeklinde tanımlanmaktadır. Ferraro'ya göre suç korkusu, "bir suç ya da kişinin suç ile ilişkilendirdiği sembollere karşı geliştirdiği bir duygusal korku veya endişe reaksiyonu" olarak tarif edilebilir (Ferraro, aktaran Dolu vd. 2010: 62). Kentsel mekânda güvenlik kameralarının artışı, evlere ve arabalara güvenlik sistemlerinin takılması ve güvenli sitelerin sayısındaki artış ve özel güvenlik hizmetlerinde yaşanan gelişmeler suç korkusunun artmış olduğunu gösterir niteliktedir. Suç korkusu yüksek alanlar yerleşme sayılmayacağı gibi olumsuz suç algısının bireysel, toplumsal ve ekonomik olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Suç korkusu daha çok kentsel bir durumdur. İşlenen suç sayısı ile ilişkili olduğu gibi ondan bağımsız da olabilmektedir. Bu cümlenin anlamı şudur: Suç arttıkça suç korkusu da artmaktadır, fakat suç eyleminin azalması suç korkusunun azalması anlamına gelmemektedir. Suç korkusu suçun kendisinden karmaşık bir olgudur. Bu nedenle açıklanması zor bir kavram olarak görülmektedir.

Suç korkusu veya bununla ilgili güvensizlik hissinin ortaya çıkışının neden olan 23 özellik Greene (2003) tarafından altı başlık altında incelenmiştir (aktaran Ataç, 2007: 22, Çelik, 2018). Bunlar görsel alan, görsel kontrol, sosyal ağlar, mekânın kullanımı, yardım potansiyeli ve tehlike faktörüdür. Işıklıdırmanın varlığı ve niteliği (lambaların sayısı ve kalitesi), görüşü olumlu ve olumsuz şekilde etkileyen ağaç ve ağaççıklar, cadde ve sokak genişlikleri ve son olarak kent morfolojisi, bu morfoloji içinde düzgün ve uzun yollar görsel alan özellikleri olarak anlatılmaktadır. Bu tür özellikler baskı hissettirmeyecek ölçüde görmeyi ve görülmeyi kolaylaştırmalıdır (Ataç, 2007). Görsel kontrol ise caddeye bakan pencere sayısına, otobüs durakların konumuna, ayırıcıların şeffaflığına ve yayaların konumuna bağlıdır. Sosyal ağlar komşuluk ilişkileri üzerine kuruludur. Komşuluk ilişkilerinin gelişmiş oluşu suç korkusunu azaltmaktadır. Komşuluk ilişkilerinde tanıdık komşu sayısı ve komşuluk bilgileri önemlidir. Kuşkusuz böyle bir yerelliğin gelişiminin zamana bağlı olarak gelişeceği açıktır. Taşıt akışının fazla oluşu, otobüs güzergahları ve kentsel mobilyaların konumu mekânsal kullanımı etkilemektedir. Polis varlığı ve konumu, ev girişlerinin konumu, telefon kulübelerinin konumu ve son olarak ticari işyerlerinin varlığı ve yoğunluğuna bağlı olarak yardım potansiyeli artacaktır. Gece oluş, barların varlığı, terk edilmiş ve ıssız alanlar, genç suçlu grupların varlığı ve açlık sınırı gibi özellikler tehlikeli alanların varlığını etkileyecektir.

Suç korkusu akademik olarak 1960'lı yıllarda ele alınmaya başlamıştır. Farklı bilimler (kriminoloji, psikoloji, sosyoloji) tarafından incelenen suç korkusu, mekânsal yönü nedeniyle, coğrafya, kent planlama ve kentsel tasarım disiplinleri tarafından da ele alınan bir konudur. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmaların sayısı fazla değildir ve bu tip çalışmalar daha çok coğrafyacı olmayan mimarlar, kent planlamacılar ve siyaset bilimciler tarafından yapılmaktadır.

Günümüze yakın dönemde suç korkusu iki farklı şekilde ele alınmaktadır. Bunlar suçtan korkma ve güvensizlik hissi olarak ifade edilmektedir. Suç korkusu, eğitim ve gelir seviyesiyle ilişkili olduğu gibi ırk, yaş, ikamet süresi, sosyal sınıf, cinsiyet, engellilik, mahalleyle bütünleşmede eksiklik, tecrit veya dışlanma, sosyal kabul eksikliği, yerlilik duygusuyla, aydınlatma, polise hizmetlerin varlığı ve istenmeyen insanların çokluğuyla da ilişkilidir (Pain, 1997; Brands vd., 2015). Yine suç korkusu gündüz değil, daha çok gece yaşanan bir durumdur. Bazı durumlarda suç oranı değil, suç korkusunun kendisi insanları fiziksel ve mental olarak olumsuz yönde etkilemektedir (Perason ve Breetzke, 2014). Zihinsel haritalar vasıtasıyla da suç algısı (Lopez ve Lukinbeal, 2010) çalışılmaktadır. Suç korkusunu açıklayan farklı teoriler veya yaklaşımlar bulunmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4: Suç Korkusuna İlişkin Temel Yaklaşımlar (Dolu vd. 2010: 64' ten değiştirilerek)

Suç bilimsel anlamda mağdur "uğradığı haksızlık sonucunda fiziksel, ekonomik, hukuki, sosyal ve zihinsel açıdan zarar gören kimse" (Öztürk, 2016a: 248-249) olarak tanımlanmaktadır. Mağduriyet (kurban olma, victimization) yaklaşımı bireysel olarak konuya yaklaşmaktadır. Suç olayını doğrudan yaşamış veya çevresinde suç olayı yaşamış insanlar bulunması nedeniyle dolaylı yönden suça maruz kalmış birey, maruz kalmayanlara göre suç korkusunu daha fazla yaşayacaktır. Bu yönüyle bakıldığında yaklaşımı iki başlık altında ele almak mümkündür. Bunlar doğrudan mağduriyet ve dolaylı mağduriyettir. Doğrudan mağduriyet yaşanmış mağduriyeti ifade ederken, dolaylı mağduriyet ise kişinin çevresindeki herhangi bir kişinin yaşadığı mağduriyetten korkması halidir (Yavuz, 2019). Bu tür insanlar etraflarına daha tedirgin olarak bakmakta ve tehlikenin nereden geleceğini tahmin etmeye çalışmaktadırlar. Onlar şüpheli yer ve şahıslardan kaçınmaya çalışırlar (Dolu vd. 2010). Bu yaklaşım, Yaşam Tarzı Teorisi ve Olağan Faaliyet Teorilerinden sıkça istifade etmektedir (Öztürk, 2016b).

Zayıflık (savunmasızlık, incinebilirlik, hassasiyet, vulnerability perspective) yaklaşımı da konuyu kişisel özelliklere bağlı olarak açıklamaktadır. Buna göre kendini fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak zayıf gören insanlarda suç korkusu yüksek olacaktır. Kadınlar, yaşlılar, engelliler, sosyal destekten yoksun olanlar, çocuklar, ırksal ve etnik olarak azınlıktaki kişiler, yoksullar ve düşük eğitim seviyesine sahip insanlar bu konuda ön plana çıkan gruplardır (Öztürk, 2016a; Karasu, 2017; Çoklar ve Solak, 2017; Yavuz, 2019).

"Toplumsal düzensizlik (sosyal çözülme, disorder, incivility model) yaklaşımında, bireylerin yaşadıkları fiziki ve sosyal çevrenin bozuk olması veya bozulması ile suç korkusunun artacağı iddia edilmektedir. Yaklaşımına göre, yaşanan yerin fiziksel ve sosyal şartlarında meydana gelecek bir bozulma veya oluşacak bir düzensizlik ile insanların çevrelerine bakışlarında olumsuz bir etki yapacak ve bu durum bireyleri güvensizlik, korku ve endişeye sevk edecektir" (Karasu 2017:50). Fiziksel çevrede var olan yıkık, dökük ve terk edilmiş binalar, hurda arabalar, sarhoşlar, dilenciler, yetersiz aydınlatmalar, cadde ortasında etrafa dağılmış çöpler, duvar yazıları, kırık camlar ve başıboş köpekler, fiziksel düzensizliğin işaretleridir (Karasu 2017: 50). Sosyal çevre ikinci çevre konumundadır. "Toplumdaki dayanışma duygusunun azalması, mahallede oturanlar arasındaki iletişimin zayıflığı, düzensiz komşuluk birimlerinin varlığı, etnik kimlik çeşitliliğinin toplumsal çatışmaya dönüşmesi, sosyal denetim mekanizmalarının etkin olmayışı, aile yapısının zafiyete uğraması ve toplumsal hoşgörünün azalması sosyal çevrenin bozulmasının örnekleridir" (Karasu, 2017: 51; Öztürk, 2016a; Çetin, 2010).

Temelde homojen olmayan bir toplum, güven ortamı sağlamayı zorlaştırmaktadır "Toplumsal kaygı teorisi"(sosyal kontrol modeli) olarak adlandırılan bu teoriye göre, yoksulluk, homojen olmayan bir toplum yapısı, demografik hareketlilik gibi nedenler, bir bölgede yaşayan bireyler arasındaki sosyal bağların ve dayanışmanın zayıflamasına neden olmakta ve sosyal bağların ve dayanışmanın zayıflamasının da suç korkusunu arttırdığı savunulmaktadır (Turan, 2014; Öztürk, 2016a).

Başka bir açıklama toplumsal problem yaklaşımı yapılmaktadır. Bu yaklaşım suç korkusunu toplumsal olayların anlaşılması, değerlendirilmesi ve algılanmasına bağlamaktadır (Karasu 2017). Suç korkusunun kaynağı televizyon, gazete, internet haberleri ve sosyal etkileşim gibi durumlardır. Dolayısıyla bu yaklaşım, medyanın etkisi yaklaşımı olarak da bilinmektedir. Yaklaşım olayın oluşumundan ziyade nasıl aktarıldığıyla ilgilenmektedir. Bu teoriye göre medya gibi kitlelere ulaşılmasını sağlayan dış etkenlerle duyurulan suç olayı haberlerinin suç korkusunu arttırdığı savunulmaktadır. Medyada yer alan haberler ve bu haberlerin topluma aktarılış biçimi, insanların haberdeki olaya dair sahip oldukları bakış açısını ve düşünce biçimini etkilemektedir ve dolayısıyla medya ve suç korkusu arasında bir ilişki kurulmaktadır (Köklü 2016).

Alt kültürel çeşitlilik yaklaşım suç korkusunu açıklayan başka bir yaklaşımdır. Alt kültürel çeşitlilik yaklaşımında etnik ve kültürel farklılıklara vurgu yapılmakta; etnik kökenleri farklı grupların birlikte yaşadığı toplumlarda suç korkusunun yüksek olacağı ifade edilmektedir. Etnik farklılık davranışları etkilemekte, farklı davranışlara sahip gruplar arasında güvensizlik ve korku yaşanmaktadır. Kültürel farklılık dolayısıyla bireyler birbirini anlamakta güçlük çekmektedir. Kültürel farklılık sosyal etkileşimi ve ortak toplumsal değerlerin oluşumunu olumsuz yönde etkilemektedir (Öztürk, 2016a).

6- Kente Karşı Suç

Kentlere karşı işlenen suç veya suçlar farklı şekillerde tanımlanmaktadır. "En genel anlamıyla kente karşı suç, kentli haklarını hiçe sayan, kentsel mekânlara ekonomik, sosyal, fiziksel ve kültürel olarak verilen zararlardır" (Mengi, 2007: 47). Keleş (1998), Kentbilim Terimleri Sözlüğünde farklı bir tanım yapılmaktadır: "Yasalarda suç sayılmasa da, bir kentin doğal, tarihsel ve estetik değerlerine, bireyler, türlü örgütler, hatta yöneticiler tarafından, değerlerini azaltıcı ve tümünden yitirimci zarar verilmesinin sonucunda kamuoyunda ortaya çıkan rahatsızlıklardır". Yeter ise farklı bir tanım yapmaktadır: "Kentsel yaşamı, kentte yaşayanların sağlığını, kentsel değerleri olumsuz etkileyen etkinliklerin tümü, kente karşı işlenen suçtur" (Yeter, 1993: 44-45). Balkonlara çamaşır asılmasından, gecekondulaşmaya göz yumulması veya gecekondu afları, yollara çöp atılması, imar planlarına uyulmaması, planların denetlenmemesi ve kentlerin beton yığına dönüşmesini mümkün kılan anlayışların tümü kente karşı işlenen suçtur (Mengi, 2007; Akkoyunlu Ertan, 2008). Kentlere karşı işlenen suçlar kentlerin fiziksel özelliklerini etkilediği gibi kimliğini, gelişimini, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini de etkilemektedir (Karasu 2007). Merkezi yönetimler, yerel yönetimler, yurtaşlar ve sivil toplum örgütleri kente karşı işlenen suçların failleridir. Olayın temel nedeni rant (getiri) elde etme dürtüsüdür (Geray, 2007).

Mengi (2007) konuyu imar planları üzerinden değerlendirmektedir. Çevreye karşı işlenen suçlar ile kente karşı işlenen suçlar çakışmakla birlikte çevreye karşı işlenen suçlar, kentsel çevreyi aşan ölçekte olduğundan dolayı daha kapsamlıdır. Kente karşı işlenen suçlar telafisi olmayan suçlar konumundadır. İmar kararları yoluyla kente karşı suç işlenmektedir. Bu durum iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlar imar kararları ve planları aracılığı ile işlenen suçlar ile imar kararlarına uymamak yoluyla gerçekleşmektedir. Birinci durumda imar planları herhangi bir kişi veya kişisel grubunun menfaatini sağlama söz konusudur. İkinci neden olarak imar planlarının zorunluluk ilkesine uyulmaması sonucu gerçekleşmektedir. Yine imar planları yoluyla haksız kazanç sağlama durumu da söz konusudur. İkinci durumda kamu malı sayılan alanlara yapı yapılması, kat sınırlandırmasına uyulmaması gibi durumlar söz konusu olabilmektedir (Mengi, 2007).

7- Sonuç

Kentler sürekli toplumsal gelişme içinde olan, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan işlevlere sahip, tarımsal üretimde çalışan sayısının az olduğu, nüfusu köylerden çok olan ve mahallelerden oluşan yerleşmelerdir (Keleş, 1998). "Modern kentler imkânlar kadar risklerin de yaygınlaştığı, yaşamakla yok olma arasındaki sınırların her daim yeniden çizildiği, rizikolu ve tehlikeli bir yaşamsal mekana göndermede bulunurlar" (Aytaç, 2020: 14). Kentler olumlu yönde çeşitli fırsatlar sunduğu kadar, suçun, suç korkusunun, şiddetin ve ahlaki yozlaşmanın yaşandığı mekanlardır. "Modern kentte, karmaşa, kaos, koşuşturma hali egemendir ve bu durum beraberinde stres, güçsüzlük, yalnızlık ve kendini bir av gibi hissetme hali yaratır" (Aytaç, 2020: 21). Bu yönüyle kentsel güvenlik bir sorun olarak ortaya çıkar. Güvenlik işlevi ve kent arasındaki ilişkinin geçmişi eskidir. Bu etki geçmişte toplanmaya neden olarak ilk kentlerin ortaya çıkışına neden olduğu gibi yüksek alanların sit alanı olarak seçimi ve kentleri çevreleyen surlar ile mekâna yansımıştır. Güvenlik günümüzde

önemli bir ihtiyaç ve vatandaşlık hakkıdır. Kentler sözde güvenli yerleşmelerdir. Bu durumun temel nedeni kentleşme dolayısıyla ortaya çıkan anonimleşmedir. Kuşkusuz konunun başka nedenleri de vardır. Bu makale kentsel güvenliği alanyazınsal olarak ele almaktadır. Kentsel güvenlik kavramı zengin bir içeriğe sahiptir. Suçu, suç korkusunu, güvenli kentleri, suç/suç korkusu teorilerini ve kentlere karşı suç kapsamaktadır. Bu kavramları açıklayan çeşitli teoriler vardır. Bu teoriler birbirlerini dışlamamakta, zaman zaman ortak olarak (melez teoriler) kullanılmaktadır.

Suç ve suç korkusu bütün toplumlarda var olan bir durumdur. Kanun koyucu tarafından suç olarak tanımlanmış eylemlerdir. Suçun görülmediği toplum yoktur. Suç ve suç korkusu üzerine ilgili alanyazında farklı yaklaşımlar vardır. 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılda başlarında mekânsal özellikler ön plana çıkmıştır. Buna bağlı olarak suç, suç korkusu farklı bilimlerden mekânsal bakış açısıyla incelenmektedir. Ekolojik bakış açısı bu açıdan ön plana çıkmaktadır. Kriminoloji, sosyoloji, mimarlık, kent planlama, siyaset bilimi, coğrafya, suç ve bağlantılı kavramları ekolojik bakış açısıyla incelemektedirler. Ekolojik bakış açısında Sosyal Çözüm ve Olağan Faaliyet Teorileri ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde suç coğrafi açıdan incelenmekle birlikte, bu çalışmaların sayısı çok değildir ve konu teorik arka plan olmadan ele alınmaktadır. Kentsel arazi kullanımı ve kısmen kentsel demografi açıklayıcı olarak kullanılmaktadır. Batılı suç yazında olduğu gibi konusal olarak çeşitlilik yoktur. Bu çeşitlilik coğrafyacı olmayan bilim dalları tarafından sağlanmaktadır. Güvenli kent yaklaşımı suç önlemede kentsel tasarımı ön plana çıkarmaktadır. Bu konuda coğrafyacıların katkısı henüz olmamıştır. Savunulabilir Mekân, Kırık Camlar, Rasyonel Tercih Teorisi ve Suç Deseni Teorisi güvenli kentlerin oluşumu ve suçu önlemede ön plana çıkan yaklaşımlardır. Suç korkusu teması mekânsal nedenlerle ortaya çıkan bir durumdur. Mağduriyet, zayıflık, toplumsal çözülme, toplumsal kaygı yaklaşımları suç korkusunu açıklayan başlıca yaklaşımlardır. Bu konuda coğrafi çalışma yapılmış değildir ve konu acilen coğrafyacıları beklemektedir. Coğrafi yönden ele alınmayı bekleyen bakir başka bir konu da kente karşı işlenen suçlardır.

Kente karşı suç, içinde kentlinin de bulunduğu kentin coğrafi görünümü bozan, kimliğini ve değerlerini olumsuz olarak etkileyen eylemler ve etkinlikler bütünüdür. Kentte çıkarların çatışması mekânın kötü kullanılmasına neden olmaktadır. Kente karşı suç, suç olarak ifade edilse de yasalarla henüz tanımlanmamış yönleri olan bir kavramdır. Konu daha çok kent plancılar ve mimarlar tarafından eleştirel çözümlemeyle ele alınmaktadır. Yani konuya ideolojik olarak bakılmaktadır. Konunun özünde Türkiye'de kapitalist kentleşmenin yaşanması, buna bağlı olarak birtakım çelişkilerin ortaya çıkmasıyla ilgilidir. Kapitalizmde diğer özellikler yanında amaç kâr elde etmektir. Kentlere karşı suçun temel nedeni de kentsel ranttır. İmar planları bu konuda araç olarak kullanılmaktadır. Kentli hakkı da aynı minvalde işlenmektedir. Coğrafi yazında olmayan başka bir konu da kentlere karşı işlenen suçlardır. Kentsel arazi kullanımının coğrafi olarak ele alınması, çeşitli etkinliklerin yer seçimini etkileyen faktörlere bağlı olarak, kente karşı suçun varlığı ve yokluğunu ortaya koyacaktır. Coğrafi Bilgi Sistemleri bu açıdan önemli bir araçtır.

KAYNAKLAR

- Ackerman, W. V. (1998). Socioeconomic Correlates of Increasing Crime Rates in Smaller Communities. *The Professional Geographer*, 50 (3), 372-387.
- Akkoyunlu Ertan, K. (2008). Kentli Hakları ve Kente Karşı Suç Bağlamında Kentli Etiği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 20, 1-22.
- Aliağaoğlu, A. (2004). *Afyonkarahisar Şehir Coğrafyası*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aliağaoğlu A. ve Alaeddinoğlu F. (2005). Erzurum Şehrinde Mala Karşı İşlenen Suçlar. *Polis Bilimleri Dergisi* 7 (1), 21-41.
- Aliağaoğlu, A. (2007). *Balıkesir Şehrinde Suçlar: Coğrafi Bir Yaklaşım* (2005) (1.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akgüner, T. (2003). Kolluk Kavramına Genel Bir Bakış. *Polis Dergisi*, 9 (36), 195-196.
- Andresen, M. A. (2005). "Crime Measures and The Spatial Analysis of Criminal Activity", *British Journal of Criminology*, 1-28.
- Andresen, M.A., Felson, M. (2010). Situational crime prevention and cooffending. *Crime Patterns and Analysis*, 3(1), 3 - 13.
- Ataç, E. (2007). Suçun Kentsel Mekândaki Algısı; "Güvensizlik Hissi". *Dosya* 6, 16-23. Ankara: TMMOB Ankara Şubesi.
- Atış, E. ve Ünsal, H. (2020). Suç ve Mekan İlişkisinde Coğrafi Bir Yaklaşım: Taşköprü Şehri (Kastamonu) Örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 45 (43), 49-72.
- Ayhan, İ., Çubukçu, K.M. (2007). Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (5), 30-55.
- Aytaç, Ö. (2020). Kent ve Kentsel Yaşamın Patolojisi. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*, 6 (11), 11-36.
- Aytaç, S., Derdiman, R.C., Baştürk, Ş., Öngen, B. (2015). Kent Güvenliği Olarak Suç Korkusu. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 3 (3), 259-267.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Beaujeu-Garnier, J., Chabot, G. (1967). *Urban Geography*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Beck, U. (2014). *Risk Toplumu – Başka Bir Modernliğe Doğru*. İstanbul: İthaki Yayınları
- Beşe, E. (2006). Kırık Pencereler Teorisi Bağlamında Kentsel Yaşamda Suç ve Güvenlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 1-24.
- Bilen, Ö., Büyüklü, A.H. (2018). Kırık Pencereler Teorisi'nin İstanbul Metropolitan Alanı'nda Geçerliliğinin Testi. *İdeal Kent*, 23 (9), 160-188.
- Brands, J., Schwanen, T., Aalst, İ. (2015). Fear of crime and affective ambiguities in the night-time economy. *Urban Studies*, 52 (3), 439-455.
- Brennan-Galvin, E. (2002). Crime and Violence in an Urbanizing World. *Journal of International Affairs*, 56 (1), 123-145.
- Bruinsma, G.J.N. (2007). Urbanization and Urban Crime: Dutch Geographical and Environmental Research. *Crime and Justice*, 35.
- Cahill, M. E. (2004). *Geographies of Urban Crime: An Intraurban Study of Crime in Nashville, TN; Portland, OR; Tuscan, AZ*, Doctoral Dissertation, The University of Arizona, USA.
- Ceccato, V. (2005). Homocide in Sao Paulo: Assessing spatial-temporal and weaher variations. *Journal of Environmental Psychology*, 25, 307-321.
- Ceccato, V., Wilhelmson, M. (2011). The Impact of Crime on Apartmens Prices: Evidence From Stockholm, Sweden. *Geografiska Annaler, Series B, Human Geography*, 93 (1), 81-103.
- Ceccato, V. ve Uittenbogaard, A.C. (2014). Space–Time Dynamics of Crime in Transport Nodes. *Annals of the*

- Association of American Geographers* ,104, (1), 131-150.
- Cicerali, L.K, Cicerali, E.E. (2018). Şehir ve Güvenlik Yaklaşımında Çevresel Kriminolojiye Tarihi Bakış. *İdeal Kent*, 23 (9), 95-112.
- Cohen, L. E., Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routin Activity Approach. *American Sociological Review*, 44, 588-608.
- Craglia, M., Haining, R., Wiles, P. (2000). A Comparative Evaluation of Approaches to Urban Crime Pattern Analysis. *Urban Studies* , 37 (4), 711-729.
- Cullen, J.B., Levitt, S.D. (1999). Crime, Urban Flight, and Consequences for Cities. *The Review of Economics and Statistics*, 81 (2), 159-169.
- Çalı, H.H. (2012). Avrupa Kentsel Şartı Çerçevesinde Güvenli Kent ve Yerel Yönetimler. *Türk İdare Dergisi*, 475, 10-32.
- Çelik, F. (2018). Kentsel Açık-Yeşil Alanlarda Güvenlik. *İdeal Kent*, 23 (9), 58-94.
- Çetin, . (2010). *A Study of Fear of Crime In Two Districts of Ankara*. Yayımlanmamış doktora tezi, ODTÜ, Ankara.
- Çoklar, I.; Solak, N. (2017). Suç Korkusu: Tanım, Ölçüm ve Belirleyiciler. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(10), 310-328.
- Çıldam, S. (2019). Siirt Şehrinde Kişilere Karşı İşlenen Suçların Coğrafi Analizi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 73, 41-51.
- Demirci, A. (2014). Literatür Taraması. Y. Arı ve İ. Kaya (Der.), *İçinde Coğrafya Araştırma Yöntemleri* (73-106). Balıkesir: Coğrafyacılar Derneği.
- Doğan, H. İ.; Sevinç, B. (2011). Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Bir Değerlendirme. *Polis Bilimleri Dergisi*, 13(4), 27-53.
- Dolu, O., Uludağ, Ş., Doğuş, C. (2010). Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları ve Güvenlik Politikaları İlişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65 (1), 57-81.
- Doran, B. J., Lees, B. G. (2005). Investigating the Spatiotemporal Links Between Disorder, Crime and the Fear of Crime. *The Professional Geographer*, 57 (1), 1-12.
- Ellen,I.G., O'Regan; K. (2009). Crime and U.S. Cities: Recent Patterns and Implications. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 626, 22-38.
- Erdoğan, A., Düzgün, H. Ş. (2003). "Mekân ve Suç: Suç Haritalaması ve Diğer Analitik Yaklaşımlar", *Polis Dergisi*, 36, 482-490.
- Erkan, N.Ç., Sevin, B. (2018). Suç Korkusu Konusunda Bir İnceleme: Kadıköy Örneği. *Planlama*, 28 (3), 315-327.
- Evans, D. (2001). Spatial Analyses of Crime. *Geography*, 86 (3), 211-223
- Furedi, F. (2017). *Korku Kültürü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Geray, C. (2007). Güvenli Kent ve Kente Karşı Suç Üzerine. *Dosya 06*, Bülten 55 (Kasım-Aralık), 50-55. Ankara: TMMOB Ankara Şubesi.
- Griffin, J. (2001). International Crime Mapping Caveats and Considerations. *Crime Mapping News*, 3 (1).
- Groff, E. R. (2007). Simulation for Theory Testing and Experimentation: An Example Using Routine Activity Theory and Street Robbery. *Journal of Quantitative Criminology*, 23 (2), 75-103.
- Grubestic, T.H., Mack, E.A. (2008). Spatio-Temporal Interaction of Urban Crime. *Journal of Quantitative Criminology*, 24 (3), 285-306
- Güler, M. (2011). Kentsel Haklar, Kapitalizm ve Katılım. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 66-1, 49-71.
- Günel, V. ve Şahanalp, S. (2009). Şanlıurfa Şehir Merkezindeki Hırsızlık Suçlarının Mekânsal Analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11, 99-111.

- Gümüş, E. (2004). Crime in Urban Areas; An Emperical Investigation. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 4 (7), 98-105.
- Gündüzöz, İ. (2016). Türkiye ve Dünya'da Güvenli Kent Yaklaşımı: Kentsel Güvenlik mi? Güvenli Kent mi?. *Türk İdare Dergisi*, 483, 355-369.
- Hannon, L. (2002). Criminal Opportunity Theory and The Relationship Between Poverty and Property Crime. *Sociological Spectrum*, 22, 363-381.
- Harries, D. K. (1973). Spatial Aspects of Violence and Metropolitan Population. *The Professional Geographer*, 25, (1), 1-6.
- Harries, D.K. (1974). *The Geography of Crime and Justice*. McGraw-Hill, USA.
- Herbert, D.T. (1976). The Study of Delinquency Araeas: A Social Geographical Approach. *Transactions of the Institute of British Geographers*, New Series, 1(4), 472-492.
- Herbert, D. T. ve Hyde, S. W. (1985). Environmental Criminology: Testing Some Area Hypotehesis. *Transactions of the Institte of British Geographers*, New Series,10 (3), 259-274.
- Hipp, J.R. (2011). Violent Crime, Mobility Decisions, and Neighborhood Racial/Ethnic Transition. *Social Problems*, 58 (3), 410-432.
- Holsinger, K. (2000). Feminist Perspectives on Female Offending: Examining Real Girls' Lives. *Women & Criminal Justic*, 12 (1), 23-51.
- İçli, T. G. (1992). *Türkiye'de Suçlular; Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Jalil, H.H., Iqbal, M.M. (2010). Urbanization and Crime: A Case Study of Pakistan. *The Pakistan Development Reviw*, 49 (4), 741-755.
- Karaboran, H. H. (1989). Şehir Coğrafyası ve Şehirsal Fonksiyonlar, *Fırat Üniviversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 81-118.
- Karakaş, E. Karadoğan, S., Arslan, H. (2003). CBS Ortamında Suç Haritalama Teknikleri.1. *Polis Bilişim Sempozyumu*,123-134, Ankara.
- Karakaş, E. (2004). Elazığ Şehrinde Hırsızlık Suç Dağılışı ve Özellikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 19-39.
- Karakaş, E. (2005a). Uygulamalı Cografyada Suç Haritalari I. Veri Kaynaklan. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), 57-69.
- Karakaş, E. (2005b). Uygulamalı Cografyada SU9 Haritalari II .Suç Harita Tipleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (12), 31-50.
- Karakaş, E. (2006). Elazığ Şehrinde Suçların Dağılışı ve Özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 11 (15), 83-112.
- Katzman, M. (1980). Contribution of Crime to Urban Decline. *Urban Studies*, 17, 277-286.
- Kaya, E. (2008). Kent Güvenliğinin Sağlanması. 19-22, <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/2008/4.pdf>, Erişim: 28.4.2011.
- Kaygalak, İ. (2019). *Mekân ve Ekonomi, Ekonomik Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2012). Güvenlikte yeni bir boyut; çevresel güvenlik. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(8), 1-22.
- Kaypak, Ş. (2016). Kentsel bir sorun olarak kentsel güvenlik. *Akademik Sosyal Araş-tırmalar Dergisi*, 33, 35-50.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2015). *Kent, Kentsel Siyaset ve Çevre Yazıları (1993-2014)*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kondo, M., Hohl, B., Han, S., Branas, C. (2016). Effects of greening and community reuse of vacant lots on crime. *Urban Studies*, 53(15), 3279-3295.
- Köroğlu, S. A. (2015). Literatür taraması üzerine notlar ve bir tarama tekniği. *GİDB Dergi*,1, 61-69.
- Kinney, J.B.; Brantingham, P. L; Wuschke, K.; Kırk, M.; Brantinhham, P.J. (2008). Crime Attractors,

- Generators and Detractors: Land Use and Urban Crime Opportunites. *Built Environment*, 34 (1), 62-74.
- Lena, G.V. Sui, D.W. (2010). Geographies of identity theft in the U.S.: understanding spatial and demographic patterns, 2002-2006. *GeoJournal*, 75 (1), 43-55.
- Levi, M. (2001). Business, Cities and Fears about Crimes. *Urban Studies*, 38 (5-6), 849-868.
- Lopez, N., Lukinbeal, C. (2010). Comparing Police and Residents' Perceptions of Crime in a Phoenix Neighborhood using Mental Maps in GIS. *Yearbook of the Association of Pacific Coast Geographers*, 72, 33-55.
- Lowman, J. (1986). Conceptual Issues in the Geography of crime:Toward a Geography of Social Control, School of Criminology. *Annals of the Association of American Geographers*, 81- 94.
- Mengi, A. (2007). Kente Karşı Suç-İmar Suçu. *Dosya 06*, Bülten 55 (Kasım-Aralık), 47-49. Ankara: TMMOB Ankara Şubesi.
- Miro, F. (2014). Routin Activity Theory. *The Encyclopedia of Theoretical Criminology*, 1-7. Blackwell Publishing Ltd.
- Newman, O. (1972). *Defensible Space, People and Design in the Violent City*. London: Architectural Press.
- Pain, R.H. (1997). Social Geographies of Women's Fear of Crime. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 22 (2), 231-244.
- Perason, A.L., Breetzke, G.D. (2014). The Association Between the Fear of Crime, and Mental and Physical Wellbeing in New Zealand. *Social Indicators Research*, 119 (1), 281-294
- Peterson, D.R. ve Krivo, J.L. (1996). Extremely Disadvantaged Neighborhoods and urban Crime. *Ohio University Social Force*, 75(2), 619 – 650.
- Önkal,G; Sümer, O. (2014). Kentsel Dönüşüm, Dnüşen Yurttaşlık ve Kent Hakkı. H.Aliyar Demirci, İsmet Parlak ve Nigar Değirmenci (Der.), *İçinde Siyaset Bilmi Araştırmaları, Teori ve Türkiye Uygulamaları* (102-126), Ankara: Seçkin.
- Özaşçılar, M. (2015). Suç Korkusu ve Yakın Çevre Düzensiliği İlişkisi: Kırık Cam Teorisi. A. Solak, Ö. Solak (Der.), *İçinde Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu*, (329-347). Ankara: Seray Yayıncılık.
- Öztürk, M. (2016a), Kent ve Suç Korkusu: Kuramsal Temeller. Ö. Sarı ve A. Esgin (Der.), *İçinde Toplumsal Analizler Ekseninde Kent Fragmanları*, (187-236). Ankara: Phoneix Yayınevi.
- Öztürk, M. (2016b). Düzensizlik ve Toplumsal Kaygı Teorileri Bağlamında Suç Korkusunun İncelemesi: Mersin Örneği. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 40(1), 282-291.
- Rich, F. T. (1995). The Use of Computerized Mapping in Crime Control and Prevention Programs. *Research in Action. National Enstitute of Justice*, Washington, USA.
- Roncek, W.D. (1981). Dengerous Places: Crime and Residential Environment. *Social Forces*, Vol.60, 74 – 96.
- Sampson, R.J., Groves, W. B. (1989). Community Structure and Crime: Testing Social Disorganization Theory. *The American Journal of Sociology*, 94(4), 774-802.
- Sargın, S. ve Temurçin, K. (2009). *Türkiye'nin Suç Coğrafyası Şehir Asayiş Suçları*. Ankara: Beyaz Kalem Yayıncılık.
- Schulenberg, J.L. (2003). “The Social Context of Police Discretion with Young Offenders: An Ecological Analysis”, *Canadian Journal of Criminology and Justice*, 127-157.
- Schwab, W.A. (1992). *The Sociology of Cities*, New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliff.
- Schweitzer, J. H., Kim, J. W., Mackin, J. R. (1999). “The Impact of Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods”, *Journal of Urban Technology*, 6 (3), 59-73.
- Sharpe, B. (2000). Geographies of Criminal Victimization in Canada. *Canadian Geographers*, 44 (4), 418-428.
- Sijuwade, P.O. (2014). Urban Crime, Unrest and Social Control. *Global Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 3 (6), 20-23.

- Spion-Dutkowka, N., Leitner, M. (2017). Land Use Influencing the Spatial Distribution of Urban Crime: A Case Study of Szczecin, Poland. *International Journal of Geoformation*, 6, 74, 1-23.
- Smith, S. (1984). Crime in the News. *The British Journal of Criminology*, 24 (3), 289-295.
- Snyder, H. (2019). Literature reviw as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Reserch*, 104, 333-339.
- Sipahi, E. B. (2016). Türkiye'de Kent Sakinlerinin Suç Korkusu Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43), 2158-2169.
- Soyaslan, D. (1996). *Kriminoloji*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları No. 512.
- Steffensmeier, D; Allan, E. (1996). Gender and Crime: Toward a Gendered Theory of Female Offending. *Annual Review of Sociology*, 22, 459-487.
- Şeker, G; Derdiman, R.C. (2010). Kentlerde Suçların Önlenmesine İlişkin Yaklaşımlar ve Bu Doğrultuda Mahalle Ölçeğinde Toplum Destekli Polislik Uygulaması. Elif Karakurt Tosun (Der.). İçinde *Mekan, Kültür ve Yönetim Perspektifinden 21. Yüzyıl Kentleri* (417-463), Bursa: Ekin.
- Tekeli, İ. (2011). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tseloni, A., Osborn, D.R., Trickett, A., Pease, K. (2002). "Modelling Property Crime Using The British Crime Survey", *British Journal of Criminology*, 42, 109-128.
- Turan, B. (2014). *Kent ve Suç*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük* (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Uğur, A. (2003). *Aydın Şehir Coğrafyası*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uğur, A. (2013). Denizli Şehrinde Mala Karşı İşlenen Suçların Mekânsal Analizi. *Polis Bilimleri Dergisi*, 15 (2), 1-37.
- Uğur, A., Aliağaoğlu, A. (2019). *Şehir Coğrafyası* (7. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Umar, F. (2017). *Understanding Spatial Patterns of Urban Crime in a Developing Country*. Doctor of Philosophy (Ph.D.), Department of Geography University College London.
- Uzun, A. ve Aliağaoğlu, A. (2009). Tokat Şehrinde Mala Karşı İşlenmiş Suçlar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2 (8), 430-444
- Uzun, A. ve Özkan, O. (2019). Emekli göçü literatürünün değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 141-152.
- Ünlü, M. (2020). Marmara Coğrafya Dergisi'nin coğrafya disiplinine literatür bağlamında katkısı. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 18 (35), 325-346.
- Wang, F., Minor, W.W. (2002). Where The Jobs Are: Employment Access and Crime Patterns in Cleveland. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(3), 435-450.
- Ward, K.C., Kirchner, E.E., Thompson, A.J. (2018). Social Disorganization and Rural/Urban Crime Rates: A County Level Comparison of Contributing Factors. *International Journal of Rural Criminology*, 4, 1, 44-65.
- Warrington, M. (2001). 'I Must Get Out': The Geographies of Domestic Violence. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 26 (3), 365-382.
- Wilson, R.E. (2007). The impact of software on crime mapping: An introduction to a special journal issue of Social Science Computing Review on crime mapping. *Social Science Computing Review* 25 (2), 1-8.
- Yavuz, Y. (2019). Suç Mağduru Olma Korkusuna Sosyolojik Bir Bakış. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 4, 28-52.
- Yeter E. (1993). Kente Karşı Suç Kavramı Üzerine Düşünceler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, TODAİE, 2 (5), 45-62.

Yuen, B. (2004). Safety and Dwelling in Singapur. *Cities*, 21, 19-28.

Yuk, L., Egan, E. (1972). The Geography of Urban Crime: The Spatial Pattern of Serious Crime in the City of Denver. *Association of American Geographers*, 4, 59-64.

Zhang, W. (2016). Does compact land use trigger a rise in crime and a fall in ridership? A role for crime in the land use–travel connection. *Urban Studies*, 53(14), 3007-3056.